

Advies ASD Visie Sociaal Domein

Soort advies	Raadsvoorstel
Aandachtsgebied	Jeugdwet / Participatiewet / Wet maatschappelijke ondersteuning / Overig
Onderwerp	Visie Sociaal Domein
Datum ontvangen adviesaanvraag	15 juli 2025
Datum indiening advies	18 augustus 2025
Portefeuillehouder ASD	Gehele ASD

Advies

Hierbij onze reactie op de Visie Sociaal Domein.

Door de krappe tijdsplanning in relatie met het laat beschikbaar komen van de concept tekst alsmede de vakantieperiode zijn wij niet in de gelegenheid geweest om binnen een vergadering tot een gezamenlijk advies van de ASD te komen.

Wij kunnen u wel informeren over de gesignaleerde aandachtspunten naar aanleiding van de presentatie in onze vergadering van 9 juli. Nadat wij op 15 juli 2025 de concept tekst hebben ontvangen zijn door de individuele leden diverse opmerkingen gemaakt. Deze zijn hieronder gebundeld.

1. Visie

Visie is mooi, maar tegelijkertijd ongrijpbaar. Natuurlijk is een visie hebben op, essentieel, maar aan verdere uitwerking en monitoren realisering, daar ontkom je tevens niet aan. Kan deze visie in de praktijk wel worden uitgewerkt of zijn het gedachten en vooral wensen? Het zijn vooral veel wensen en ideeën, de gemeente wil ruimte waar het kan, werkt samen met inwoners en partners, geeft oplossingen die passen bij de vraag (pag. 8), een toetsing in de vier jaar en de sociale laag als fundament (pag. 9). Maar steeds komt de vraag op, hoe gaat dit uitgewerkt worden? en wat al eerder genoemd is, is er genoeg financiële ruimte en ondersteuning.

In de visie wordt gesproken over 'eigen verantwoordelijkheid', maar de 'eigen regie met ondersteuning' sluit mogelijk beter aansluit bij de bedoeling van het beleid.

Tot slot de vormgeving van de visie. Het kleurgebruik – waarbij bepaalde elementen visueel worden benadrukt – wekt de indruk dat deze onderdelen belangrijker zijn dan andere. Ook de volgorde van de tekst werd besproken: de laatste alinea zou mogelijk beter als inleiding kunnen dienen. Begin met de kernzin: "Eigen verantwoordelijkheid (eigen regie met ondersteuning) en elkaar helpen is essentieel."

1. Passende woonsituatie

Verrassend dat dit opgenomen is in de Visie Sociaal Domein en de omgevingsvisie. Dit geeft ook direct de verwevenheid en de urgentie hiervan aan. Er is gesteld (of kan gesteld worden) dat een passende betaalbare woonsituatie wel tot 50% van de huidige problematieken in het Sociaal Domein op kan lossen of in ieder geval de goede richting op laten bewegen. Zonder dit echt aan te pakken is het anders dweilen met de kraan open in het sociale domein (alle goede inspanningen ten spijt geven de inspanningen maar een zeer beperkt rendement). Van de gemeente Barneveld verwachten wij daarom een duidelijke regie en trekkersrol op dit onderdeel. Het alleen noemen dat visie Sociaal Domein en Omgevingsvisie met elkaar zijn verbonden is te gemakkelijk.

De constatering in de visie Sociaal Domein zetten extra druk op het realiseren van passende betaalbare woonsituaties voor Barneveldse inwoners. De verwachte groei van de gemeente geeft hierbij bovendien extra mogelijkheden om zaken te realiseren maar mag in onze ogen niet ten koste gaan van huidige problematieken in bestaande wijken.

Vermijd als het mogelijk is het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden zoals "meer verbinding" en "toegenomen kansengelijkheid". Sociale problemen liggen vaak in de leefomgeving en hoewel er een breed draagvlak is gecreëerd door het participatieproces met partners en inwoners, schiet het speerpunt "zelf-samen-gemeente" zijn doel voorbij vanwege de visiebeschrijving die bijna niemand leest.

De woningnood is groot, en het is positief dat dit in de Omgevingsvisie is opgenomen. Tegelijkertijd is het belangrijk om ook in kleinere kernen ruimte te bieden voor groei. Dit is essentieel om de leefbaarheid en het voorzieningenniveau op peil te houden. Koppel demografische analyses aan ruimtelijke plannen. Stimuleer woningbouw in kernen waar dit bijdraagt aan het behoud van voorzieningen en sociale samenhang.

Ook lijkt woningrenovatie hoger op de agenda te staan dan woningbouw. Welke invloed heeft dit over het veranderende dorps karakter door bevolkingsgroei?

2. Zelf-samen-gemeente

De presentatie van het principe 'zelf-samen-gemeente' roept vragen op. Wij benadrukken hier nogmaals de aanbeveling m.b.t. de vormgeving van zelf-samen-gemeente. Het lijkt hierbij alsof de gemeente pas op de laatste plaats komt terwijl het een samenspel en ook een balans is van alle betrokkenen. Overweeg een visuele weergave, zoals een driehoek, waarin de balans tussen zelf, samen en overheid zichtbaar wordt.

De volgorde suggereert een hiërarchie, waarbij 'zelf' bovenaan staat. De raad pleit voor meer nadruk op het 'samen', omdat veel mensen niet in staat zijn om zelfstandig zaken op te pakken. Ook het begrip 'zelf' werd als verwarrend ervaren: gaat het om individuele verantwoordelijkheid, of juist om collectieve kracht?

De gemeente spreekt van een verschuiving in de focus van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid. En verder heel veel mooi omschreven zinnen en woorden. Ondanks een aantal sterke verbanden in onze Barneveldse samenleving, is individualisering een sociologische ontwikkeling die al vele jaren in Nederland sterker en sterker wordt. Het opnieuw versterken van samenwerkingsverbanden is iets waar de gemeente soms een faciliterende rol in kan spelen, maar is iets wat in de kern vooral van de burgers zelf moet komen.

3. Geen woorden maar daden

Het ontbreekt ons inziens in dit visiestuk aan SMART-omschreven doelen. Een visiestuk zonder meetbare doelen is het beschrijven van luchtkastelen. Wij constateren dat het woord “meer” ruim meer dan 250 keer voor komt in de tekst en lijkt daarmee wel een doel op zich of een soort van toverwoord in dit document. Maar wat houdt dat 'meer' concreet in? Wat is het startpunt, wat is de nulmeting waarvan uit we het 'meer' concreter kunnen maken? Hoeveel 'meer' wordt er bedoeld? Wordt 'meer' als doel al vaak niet automatisch bereikt bij groei van de gemeente? En is 'meer' altijd beter? Gaat 'meer' alleen over aantallen, maar niet over kwaliteit efficiënt, effectief, doelmatig, doelgericht en gewaardeerd door bewoners?

Wij hopen dat "meer" niet alleen kwantitatieve aspecten heeft. Die zijn overigens in absolute zin makkelijk te realiseren bij de verwachte groei van de gemeente. En in relatieve zin geeft het vele mogelijkheden om ook hier een gewenste richting te presenteren. Zonder goede "nul-meting" is het lastig om kwalitatieve resultaten te bepalen.

Naar onze mening dient "meer" ook kwalitatieve elementen te bevatten zoals efficiënt, effectief, doelmatig, doelgericht en gewaardeerd door bewoners.

4. Wensenlijst en financiën

Het ontbreekt aan budget of kostenraming en dat is zorgwekkend. Vooral gezien de zogenaamd "stijgende kosten" en zijn wij om die reden zeer benieuwd naar de economische planning. Het is belangrijk om duidelijk te maken wanneer de gemeente actie onderneemt en wat ervan de samenleving verwacht wordt. Een verlanglijst met een kostprijs en we weten dat er beperkte middelen zijn (en stijgende kosten). Daarom willen wij graag geïnformeerd worden of er kosten/baten analyses worden gemaakt (en welke) alsmede wat de prioriteiten volgorde is. Bij de prioriteiten-volgorde horen de te realiseren zaken d.m.v. efficiency en doelmatigheid van het ambtelijk apparaat hoog op de lijst te staan (doelen met name realiseren zonder extra out of pocket kosten).

5. Kansenongelijkheid en focus op grotere kernen

In de visie wordt terecht aandacht besteed aan kansenongelijkheid, met name in Voorthuizen en Barneveld. Tegelijkertijd spreken we de zorg uit dat deze focus mogelijk ten koste gaat van de kleinere dorpen binnen de gemeente. Er wordt gepleit voor een evenwichtige benadering, waarin ook de behoeften van inwoners in kleinere kernen worden meegenomen.

Daarnaast is er een risico dat bepaalde wijken buiten beeld raken. De aandacht gaat vaak uit naar aandachtswijken, maar ook in andere wijken – waar bijvoorbeeld veel ouderen wonen – spelen urgente vraagstukken, zoals vergrijzing. Dit vraagt om een bredere blik. Zorg voor een wijkgerichte benadering waarbij demografische ontwikkelingen, zoals vergrijzing, leidend zijn. Onderzoek of beleidsdata uitgesplitst kunnen worden per wijk of kern, zodat gericht gestuurd kan worden.

6. Positieve gezondheid en geestelijk welzijn

Geestelijk welzijn kwam in de vergadering nadrukkelijk naar voren als een belangrijk aandachtspunt. Het werd omschreven als een soort ‘voorportaal’ voor bredere gezondheid en participatie. Juist daarom verdient het een prominente plek in het beleid.

7. Aandacht voor 75-plussers

We merken op dat de urgentie rondom de groep 75-plussers in de visie nog onvoldoende wordt geadresseerd. Deze groep heeft specifieke behoeften die vragen om maatwerk en gerichte

Adviesraad Sociaal Domein

Samenwijd

ondersteuning. voor een prominente plek voor ouderen in de visie, gebaseerd op hun leefwereld en behoeften.